

УДК 336.71:347.72.031(477)

Я. С. Головіна,
к. е. н., доцент кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРІВ ТА ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ КРИЗИ

Ya. Golovina,
Ph.D., Associate Professor of the Banking Department, Odesa National Economic University, Odesa

SHAREHOLDERS' LIABILITY AND REGULATORY MEASURES OF INSOLVENCY OF BANKS IN UKRAINE IN THE CURRENT CRISIS

В умовах кризи банківська система України проходить процес очищення, що супроводжується масовим банкрутством банків. У статті висвітлюються умови, що ускладнюють виведення неплатоспроможних банків з ринку. Розглядаються основні причини віднесення банків до категорії неплатоспроможних. Акціонери та менеджери збанкрутілих банків у найменшій мірі несуть відповідальність та втрати. Фактично відповідальність перекладається на державу, а втрати — на вкладників, кредиторів та платників податків. У банківській діяльності комбінування обмеженої відповідальності акціонерів та системи гарантування вкладів призводить до зростання морального ризику. Обґрунтовано необхідність прийняття заходів, що будуть посилювати відповідальність акціонерів, а також інших учасників у забезпеченні ефективного моніторингу за діяльністю банків. Такими заходами можуть бути: конвертація банківських вкладів в акції, перехід на диференційовані регулярні збори банків у ФГВФО. Розглянуто законодавчі зміни щодо посилення відповідальності пов'язаних з банком осіб. Підвищення прозорості та спрощення структури власності банків має стати стимулюючим заходом у напрямі мінімізації морального ризику.

In the current crisis the banking system in Ukraine is in the process of clean-up that is characterized by mass bankruptcy of banks. The article lights up, firstly, conditions which complicate the exclusion of insolvent banks from the market; secondly, main reasons to declare banks as insolvent. Shareholders and managers are least responsible and suffer losses from bank failure. Factually responsibility is transferred to the state, and losses — to depositors, creditors and tax payers. In banking combination of shareholders' limited liability and deposit insurance causes increasing of moral hazard. The author argues necessity of adoption measures for strengthening the responsibility of shareholders and other stakeholders for effective bank monitoring. These measures are the following: conversion of bank deposits into shares; banks' differentiated regular fees in Deposit Insurance Fund. Legislative measures for strengthening the responsibility born by the bank's related parties are reviewed. Enhancing transparency and simplification of the banks' ownership structure are stimulating measures in the direction of moral hazard minimization.

Ключові слова: проблемні та неплатоспроможні банки, відповідальність акціонерів, гарантування вкладів, моральний ризик, капіталізація, націоналізація, ресурси ФГВФО.

Key words: problem and insolvent banks, shareholders' liability, deposit insurance, moral hazard, capitalization, nationalization, Deposit Guarantee Fund's recourses.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ В ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Сучасні кризові процеси в Україні на протязі 2014 та на початку 2015 років відображаються в банківській системі. Основною тенденцією її розвитку на сьогодні

є масове банкрутство банків, спричинене не тільки зовнішніми шоками, а серйозними системними недоліками, пов'язаними з відсутністю ефективного корпоративного управління, орієнтацією власників на короткострокові прибутки, уникненням відповідальності за фінан-

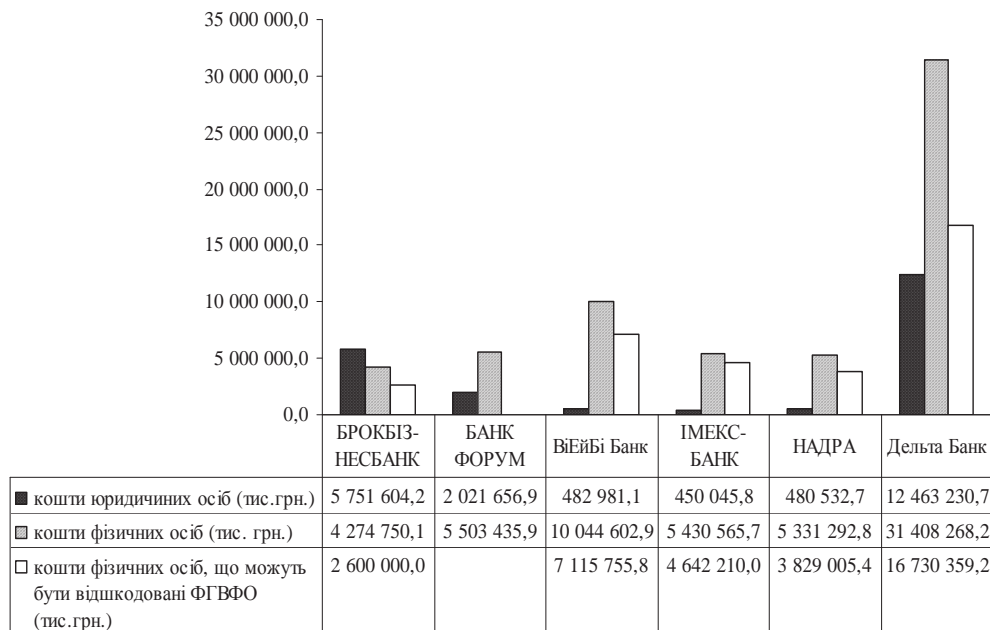

Рис. 1. Кошти клієнтів та кошти, що можуть бути відшкодовані ФГВФО, на час запровадження тимчасової адміністрації в найбільші банки України

Складено автором за даними [1].

сові труднощі банків. Процес очищення банківської системи країни потребує вирішення низки питань та проблем фінансової підтримки банків, забезпечення оптимальних умов виведення неплатоспроможних банків з ринку.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ ОСТАННІХ РОКІВ

Дослідженням проблем функціонування банківської системи України, зокрема обґрунтування підходів та механізмів роботи з проблемними та неплатоспроможними банками займаються вчені В.В. Крилова, С.Г. Куліков, В.П. Малюков, В.І. Міщенко, М.В. Ніконова, С.О. Шульга та ін. Розробкою антикризових заходів із забезпечення фінансової стійкості банківської системи присвячено роботи О.І. Барановського, О.В. Дзюблюка, В.В. Коваленко, В.І. Міщенка, С.В. Науменкової та ін. Питання удосконалення роботи вітчизняної системи гарантування вкладів фізичних осіб досліджують С.М. Аржевітін, С.М. Козменко, Т.С. Смовженко та ін. Водночас сучасна криза демонструє ризики, що призводять до неплатоспроможності великих та малих банків, масштаби втрат від яких становлять загрозу економічного розвитку країни. Тому дії та методи роботи державних органів в сфері банківської регулювання потребують впровадження нових підходів задля подолання кризових наслідків та вирішення назрілих системних проблем.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

У статті поставлено такі завдання: по-перше, дослідити сучасні умови та причини виведення неплатоспроможних банків з ринку; по-друге, оцінити дієвість заходів, що приймаються державними органами у вирішенні проблем урегулювання неплатоспроможності банків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За 2014 рік Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) запровадив тимчасову адміністрацію та прийняв рішення про ліквідацію 35 банків, за перші чотири місяці поточного року запроваджено тимчасову адміністрацію ще у 12 банках [1]. Стан інших діючих банківських установ залишається нестабільним та

збитковим. За 2014 рік банківська система України понесла чистий збиток у розмірі 52,9 млрд грн., з яких 19,9 млрд грн. (37,6%) прийшлося на неплатоспроможні банки. У поточному році за перші чотири місяці чистий збиток банків склав 82,8 млрд грн., з них 68,5 млрд грн. (82,7%) — збитки неплатоспроможних банків [2].

Національний банк України (НБУ) та ФГВФО проводять постійну роботу з проблемними та неплатоспроможними банками, маючи перед собою завдання захисту законних прав та інтересів вкладників, мінімізації наслідків падіння довіри до банків, стабілізації банківської системи країни. Проте робота державних органів ускладнена такими умовами:

- небажання або відсутність можливості акціонерів приймати заходи щодо підтримки ліквідності та поліпшення фінансового стану своїх банків;
- відсутність попиту на придбання неплатоспроможних банків з боку потенційних інвесторів;
- обмеженість ресурсів ФГВФО для виплат відшкодувань вкладникам банків, що ліквідовуються.

У цілях захисту системних інтересів неплатоспроможні банки повинні виводитися з ринку. На державну підтримку можуть розраховувати тільки ті банки, банкрутства яких можуть призвести до катастрофічних наслідків для банківської системи та економіки в цілому. В українських реаліях серед 47 банків, що зараз виводяться з ринку, на початок

2014 року 10 банків було віднесено до перших двох груп за розміром активів за класифікацією НБУ. Серед банків, доля яких ще вирішується фондом, найбільші — ПАТ "КБ "Надра" та АТ "Дельта Банк" за приблизними оцінками ФГВФО потребують коштів на виплати вкладникам у розмірі 20,6 млрд грн., що в 1,3 рази перевищують наявні ресурси ФГВФО (рис. 1).

Банки банкрутують через погане управління або шахрайські дії менеджерів та власників (табл. 1). За прес-релізами НБУ основними причинами віднесення банків до проблемних та неплатоспроможних є:

- ризикова діяльність та погіршення фінансових показників;
- відмивання доходів (порушення законодавства з питань фінансового моніторингу);
- шахрайські операції задля підвищення якості кредитного портфелю, валюти балансу банку тощо;

Таблиця 1. Власники найбільших неплатоспроможних банків України та причини виведення банків з ринку

Банк	Структура власності банку		Контролер – фізична особа	Причини віднесення банку до неплатоспроможних
	Власники істотної участі	Відсоток у статутному капіталі (пряма участь)		
АТ «Дельта Банк»	Лагун М.І.	70,61%	Лагун М.І.	1. Невжиття власниками заходів для поліпшення фінансового стану банку. 2. Високоризикова стратегія зростання за рахунок придбання неякісних активів. 3. Агресивна розбудова корпоративного бізнесу, що призвела до погіршення якості кредитного портфеля
	Cargill Financial Services International, Inc (США)	29,39%		
ПАТ «КБ «НАДРА»	«ЦЕНТРАГАЗ Холдінг ГмбХ» (Австрія)	89,96591%	Фірташ Д.В.	1. Недокапіталізація банку відповідно до вимог стрес-тестування. 2. Нежиттєздатність банку з часу введення тимчасової адміністрації у 2009 р., призначення якої було викликано ризиковою діяльністю попереднього менеджменту на чолі з Гіленком І.В.
АТ «ІМЕКСБАНК»	Клімов Л.М.	36,7917%	Клімов Л.М., Клімова Т.Ю. (подружжя)	1. Неподання до НБУ плану фінансового оздоровлення банку. 2. Незадовільний фінансовий стан, порушення вимог нормативно-правових актів НБУ. 3. Проведення операції з дострокового повернення інвесторам коштів, залучених на умовах субординованого боргу, всупереч заборони НБУ
ПАТ «ВіЕйБі Банк»	Quickcom Limited (Кіпр)	86,778%	Бахматюк О.Р.	Невжиття власниками заходів для поліпшення фінансового стану банку та приведення його діяльності у відповідність до вимог законодавства
ПАТ «БАНК ФОРУМ»	YERNAMIO CONSULTING LTD (Кіпр)	98,68%	Новинський В.В.	Незадовільний фінансовий стан, що є наслідком ризикової діяльності менеджменту попереднього власника (Commerzbank Group, Німеччина). Зокрема, приховування реального обсягу проблемної заборгованості та недоформування резервів
АТ «БРОКБІЗНЕС-БАНК»	За даними ГК «ВСТЕК» О. Курченка компанія придбала у 2013 році 40% акцій банку. За даними НБУ станом на 01.01.2014 року 18,7923% статутного капіталу банку належало спільно братам Буряку С.В. та Буряку О.В. Інших власників істотної участі в банку не має.			1. Невжиття власниками заходів для поліпшення фінансового стану банку. 2. Ризикова діяльність попередніх власників та менеджменту. Зокрема значні обсяги проблемних кредитів, виданих пов'язаним особам

Джерело: складено автором за даними [2; 4–7].

— відмова від докапіталізації банків акціонерами відповідно до вимог стрес-тестування;

— нежиття власниками заходів для поліпшення фінансового стану та приведення діяльності банків у відповідність до вимог законодавства, нормативно-правових актів НБУ.

Виходить, що при банківських банкрутствах акціонери й менеджери в найменшій мірі несуть відповідальність та витрати. Фактично відповідальність перекладається на державу, а витрати — на вкладників, кредиторів та платників податків.

У банківській діяльності комбінування обмеженої відповідальності акціонерів та системи гарантування вкладів призводить до зростання морального ризику, тобто занадто ризикованої поведінки та дій учасників при наявності держави як гаранта. В кризових умовах в Україні спостерігається саме реалізація морального ризику. Голова НБУ у доповіді перед Верховною Радою назвала розмір втрат України від банкрутства тільки 44 банків — 200 млрд грн., що становить майже 9 % ВВП, з них — 50 млрд грн. доводиться відшкодувати вкладникам ФГВФО [3].

Розглянемо заходи, що приймаються державними органами задля фінансової підтримки проблемних банків та ліквідації неплатоспроможних банків.

Капіталізація банків. Прийнятий наприкінці 2014 року Закон "Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків" [8] зобов'язує банки, які за результатами стрес-тестування потребують додаткової капіталізації, провести капіталізацію та (або) реструктуризацію, реорганізацію з метою забезпечення дотримання показників достатності регулятивного капіталу у визначений НБУ строк. Закон також прописує новий порядок проведення націоналізації банків, якщо акціонери не в змозі провести докапіталізацію. Головна умова участі держави в капіталізації — набуття права власності на не менш ніж 75% плюс одна акція банку. Отже, Кабінет Міністрів України на сьогодні готовий приймати рішення щодо націоналізації окремих банків.

Формування фінансових ресурсів ФГВФО. Внаслідок стрімкого зростання кількості неплатоспроможних банків виникає ризик істотного зменшення обсягів коштів ФГВФО для відшкодування вкладникам. У жовтні 2014 року було прийнято законодавчі зміни, що затвердили механізм фінансової підтримки ФГВФО державою шляхом випуску та обміну ОВДП на векселі ФГВФО [9]. Основним джерелом ресурсів ФГВФО на сьогодні є кредитні ресурси у вигляді ОВДП та кредити НБУ.

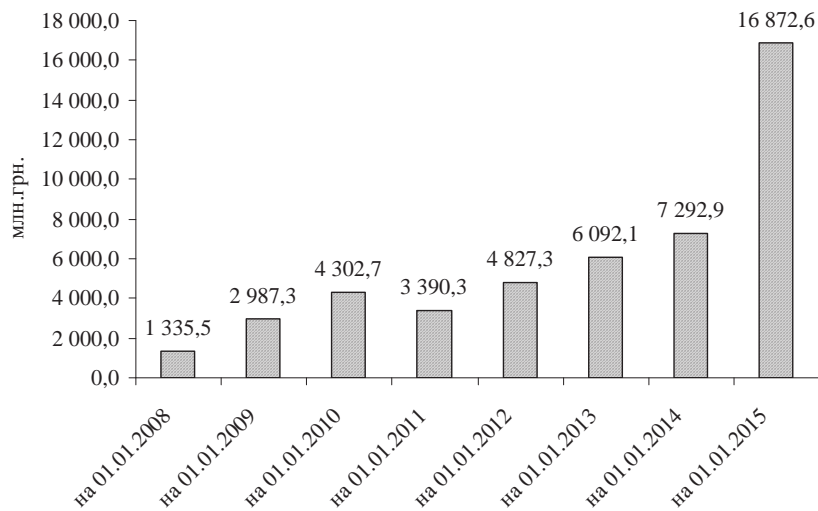

Рис. 2. Динаміка обсягу фінансових ресурсів ФГВФО

Джерело: складено автором за даними [1].

На нашу думку, прийняті законодавчі заходи по суті є терміновими та невідкладними. Проте вони не створюють на довгострокову перспективу ринкових стимулів у запровадженні ефективного моніторингу банківських ризиків. Задля створення умов для стабільної банківської діяльності необхідні заходи, що будуть спрямовані на мінімізацію морального ризику.

Капіталізація банків за участю держави не лише не змінює ставлення акціонерів та менеджерів до прийняття ризиків, але й стає поганим прикладом безвідповідальності за банкрутства банків. Більш того, Україна на сьогодні не має власного позитивного досвіду націоналізації. Рекапіталізація банків ПАТ "АКБ "КИЇВ", АТ "РОДОВІД БАНК" та ПАТ АБ "Укргазбанк" у минулий кризовий період не показала ефективних результатів. Та держава на сьогодні обмежена зростаючим дефіцитом бюджету та має в пріоритеті національну оборону та соціальні виплати. Мабуть, тому поки не прийнято рішення про націоналізацію системно важливого АТ "Дельта Банк".

Альтернативою націоналізації може бути конвертація банківських вкладів в акції. Конвертація вкладів в акції була застосована в період Кіпрської банківської кризи 2013 року, коли вклади, що перевищували захищену державним страхуванням суму в 100 тис. євро, примусово конвертували в акції двох найбільших банків країни. Кіпрський досвід розповсюджено на країни Європейського Союзу. Наприкінці 2014 року на самміті ЄС було підписано угоду про створення наднаціонального органу нагляду — банківського союзу ЄС, в сферу діяльності якого є нагляд за системно важливими банками країн євросони та надання колективної допомоги. За новими правилами європейського наднаціонального нагляду порятунок неплатоспроможних банків шляхом націоналізації обмежується першочерговою капіталізацією за рахунок коштів акціонерів, держателів облігацій та великих вкладників. Участь акціонерів, кредиторів та вкладників в капіталізації не повинна перевищувати 8% банківських збитків (нові правила починають діяти з 2016 року) [10]. Мотивом прийняття нових правил стало занадто великі обсяги програм державного порятунку банків, що мало наслідком стрімке зростання дефіцитів державних бюджетів та державного боргу країн ЄС, який, в свою чергу, накопився в портфелях європейських банків. Що стосується України, на зараз такий захід тільки ініційований та обговорюється в професійних колах. У конвертації вкладів в акції, насамперед, не зацікавлені акціонери та самі вкладники. За обставин значної девальвації гривні та масового виведення депозитів

з банків конвертація може ще більше спровокувати паніку та втечу вкладників. Тому, на нашу думку, такий захід необхідно впроваджувати вже в післякризовий період як превентивний з метою посилення відповідальності великих вкладників та кредиторів.

Фінансування ФГВФО за державний рахунок на сьогодні не виправдовується.

За 2014 рік ФГВФО запозичив кредитів на загальну суму 20 315,1 млн грн., у тому числі 10 117,6 млн грн. у вигляді ОВДП в обмін на векселі ФГВФО у Міністерства фінансів України, а також 10 197,5 млн грн. у НБУ [11]. Державне фінансування забезпечило зростання ресурсів фонду у 2014 році в 2,3 рази більше порівняно з попереднім роком (рис. 2).

Проте з ресурсів ФГВФО у тому ж 2014 році виплачено 13 270,9 млн грн. на відшкодування вкладникам, що становить 65% від обсягу запозичених коштів (рис. 3). У поточному році ситуація буде погіршуватися. За даними ФГВФО на початок квітня поточного року виплати відшкодування коштів вкладникам здійснюються за 33 банками, що знаходяться у стані ліквідації. Обсяг фінансових ресурсів фонду склав 16,1 млрд грн. [12]. При цьому 20 млрд грн., передбачених на фінансування ФГВФО у державному бюджеті на 2015 рік, може бути недостатньо, бо не планувалося виплати за рахунок фонду вкладникам АТ "Дельта Банк" [13].

На зараз ФГВФО не в змозі забезпечувати ліквідацію банків власними ресурсами, що акумулюються за рахунок зборів банків — учасників. Проте у післякризовий період з метою створення умов мінімізації морального ризику необхідні зміни механізму фінансування. Компенсації вкладникам збанкрутілих банків повинні забезпечуватися, насамперед, коштами банків. Законодавчо за ФГВФО закріплено право встановлювати порядок розрахунку регулярних зборів у формі диференційованих зборів за ступенем банківських ризиків. Перехід до диференційованих зборів стимулюватиме банки до підвищення ефективності управління ризиками.

В умовах глибокої політичної та економічної кризи, що здійснює значний негативний тиск на банківську діяльність, акціонери та менеджери при погіршенні фінансового стану банків можуть навмисне уникати відповідальності та розраховувати на державну підтримку. Наслідками зростання морального ризику з боку власників та менеджерів є не тільки банкрутства банків, а й загроза усій банківській системі.

Значним кроком держави у боротьбі із шахрайствами та зловживаннями в банках стало прийняття Закону України від 02.03.2015 р. № 218-VIII "Про внесення змін

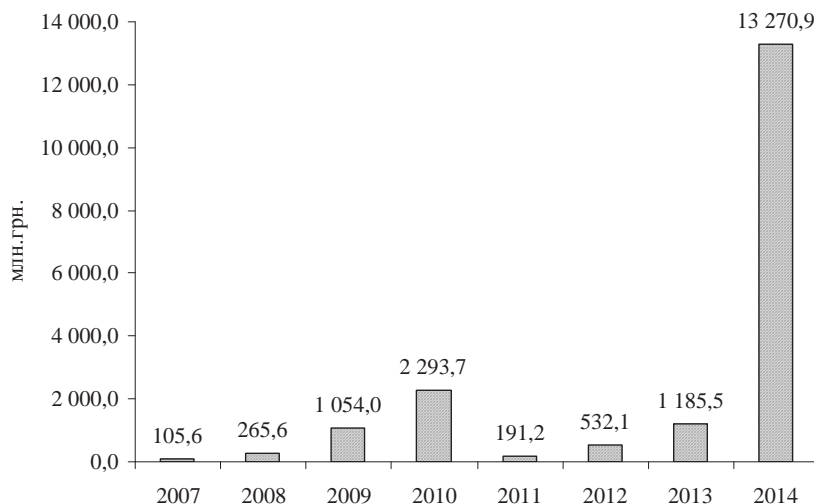

Рис. 3. Динаміка обсягу виплат гарантованої суми відшкодувань вкладникам ліквідованих банків

Джерело: складено автором за даними [1].

до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних з банком осіб" [14]. Законом посилюється відповідальність акціонерів та керівників за фінансовий стан банків. Зокрема:

1. Запроваджується адміністративна відповідальність пов'язаних осіб за дії, які призвели до віднесення банку до категорії проблемних (штраф у розмірі від 5 до 10 тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян).

2. Запроваджується кримінальна відповідальність пов'язаних осіб за доведення банку до неплатоспроможності та зобов'язання компенсувати збитки від банкрутства установи. Умисне доведення банку до неплатоспроможності карається обмеженням або позбавленням волі на строк від 1 до 5 років з накладенням штрафу в розмірі від 5 до 10 тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

3. Встановлюється майнова відповідальність пов'язаних з банком осіб за збитки, завдані з їхньої вини банку. ФГВФО може звертатися до таких осіб з вимогою про відшкодування збитків.

Серед іншого законом розширено перелік пов'язаних з банком осіб, встановлено нові правила та обмеження на проведення угод з пов'язаними особами.

Проте слід зауважити, що прийняття законодавчих змін недостатньо. Для української економіки та банківської системи зокрема властиві суттєві недоліки, які можуть звести до нуля будь-які законодавчі реформи. Це непрозорість бізнесу та структури власності, тісний зв'язок бізнесменів, чиновників та політиків, корупційність судів. У країні треба створити прецедент — притягнути до кримінальної відповідальності акціонерів хоча б одного збанкрутілого банку, щоб довести дієвість закону та вплинути на акціонерів й керівництво інших банківських установ.

У рамках прийнятого закону врегульовано низку питань щодо підвищення прозорості структури власності банків. Зокрема впроваджено нові вимоги до розкриття інформації про ключових учасників в ланцюгу володіння банком; розширено визначення власників опосередкованої істотної участі. Національний банк зобов'язав банки на протязі трьох місяців з дня набрання чинності закону надати документи для отримання погодження опосередкованих власників, які визнані такими за новими вимогами.

Прозорість та спрощення структури власності банків може стати значним стимулом в напрямі мінімізації морального ризику. На зараз НБУ проводить активні заходи в цьому напрямі, а саме:

1. За порушення банківського законодавства щодо набуття істотної участі в банку Національний банк застосував заходи впливу на власників ПАТ "АЛЬПАРІ БАНК" (заборонено брати участь в управлінні банком до усунення порушень законодавства), ПАТ "Альфа Банк" та ПАТ "ФІНБАНК" (накладення штрафу) [2].

2. Правлінням НБУ прийнято Постанову від 21.05.2015 року № 332 "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України", відповідно до якої Національний банк має право за умов невідповідності структури власності установленим вимогам щодо прозорості віднести банки до категорії проблемних, а також відмовити в рефінансуванні та наданні генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій [15].

Проте залишається поширеною практика оформлення пакетів акцій банків у власність офшорних компаній, фізичних осіб-нерезидентів, спеціально створених підставних компаній. Деякі банки до сих пір формально не мають власників істотної участі, що володіють 10% та більше акцій. Таким чином, реальні власники юридично захищені від відповідальності за банківські банкрутства.

ВИСНОВКИ

Акціонери та менеджери повинні нести відповідальність за результати діяльності банків, які ними контролюються та управляються. З іншого боку, вкладники та кредитори не мають бути відстороненими учасниками, повністю поклатися на систему банківського регулювання і державу. Особливо гостро питання відповідальності постає в період кризи. В Україні, де сфера ринкового моніторингу банків недостатньо розвинена через інформаційну непрозорість, концентровану та закриту структуру власності, системні проблеми інвестування держава взяла на себе відповідальність провести очищення та оздоровлення банківської системи. На зараз це можна досягти державною підтримкою та заходами, що будуть на довгострокову перспективу стимулювати учасників та, насамперед, власників, проводити постійний контроль та моніторинг за діяльністю банків, їх фінансовий стан та якість управління ризиками.

Література:

1. Офіційний інтернет-сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua>

2. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

3. Через банкрутство 44 банків Україна втратила 200 млрд гривень [Електронний ресурс] // Forbes Україна. — 2015. — 6 березня. — Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/news/1390031-cherez-bankrutstvo-44-bankiv-ukrayina-vtratil-200-mlrd-griven>

4. Фонд гарантування з 20 травня призупинить виплати вкладникам "Імексбанку" [Електронний ресурс] // UNIAN.NET. — 2015. — 19 травня. — Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/1079416-fond-garantuvannya-z-20-travnnya-prizupinit-viplati-vkladnikam-imeksbanku.html>

5. Експерт проаналізував причини ліквідації банку "Форум" [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт Телеканалу новин "24". — 2014. — 1 вересня. — Режим доступу: http://24tv.ua/ukrayina/ekspert_proanalizuvav_prichini_likvidatsiyi_banku_forum/n480483

6. Марченко А. "Брокбизнес" накануне дефолта. Курченко выводит активы [Електронний ресурс] // Андрей Марченко // Информационное агентство REGNUM. — 2013. — 24 октября. — Режим доступу: <http://www.regnum.ru/news/1724053.html>

7. Брокбизнесбанк не удалось спасти от банкротства [Електронний ресурс] // FINANCE.UA. — 2014. — 3 июня. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ru/news/-/327160/brokbiznesbank-ne-udalos-spasti-ot-bankrotstva>

8. Закон України "Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків" 2015 р. від 28 грудня 2014 року № 78-VIII: за станом на 1 травня [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/78-19>.

9. Порошенко подписал Закон о "финансовой поддержке Фонда гарантирования вкладов" [Електронний ресурс] // FINANCE.UA. — 2014. — 21 октября. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ru/news/-/336735>

10. Иришев Б. Европа выбирает кипрскую модель спасения банков [Електронний ресурс] // Берлин Иришев // Эксперт. — 2014. — № 4 (883). — Режим доступу: <http://expert.ru/expert/2014/04/evropa-vyibiraet-kiprskuyu-model-spaseniya-bankov/>

11. Інформаційні матеріали — прес-клуб Фонду гарантування вкладів фізичних осіб 11.02.15 [Електронний ресурс] // Офіційний інтернет-сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. — 2015. — 11 лютого. — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/relises/Informatsiyeni-materiali-pres-klub-fondu-garantuvannya-vkladiv-fizichnih-osib-110215-1085.html>

12. Основні показники діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб станом на початок квітня 2015 року. Прес-реліз [Електронний ресурс] // Офіційний інтернет-сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. — 2015. — 9 квітня. — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/relises/osnovni-pokazniki-diyalnosti-fondu-garantuvannya-vkladiv-fizichnih-osib-110215-1085.html>

13. Перший транш кредиту Кабміну для ФГВФО складе 15 млрд грн. [Електронний ресурс] // Інтернет-портал FINbalance.com.ua. — 2015. — 9 квітня. — Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/Pershiy-transh-kreditu-Kabminu-dlya-FHVFO-sklade-15-mlrd-hrn>

14. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб" 2015 р. від 2 березня 2015 року № 218-VIII: за станом на 1 травня [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/218-19>

15. Постанова Правління Національного банку України № 332 від 21.05.2015 року "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного бан-

ку України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0332500-15>

References:

1. The official site of Deposit Guarantee Fund (2015), available at: <http://www.fg.gov.ua> (Accessed 1 May 2015).

2. The official website of National Bank of Ukraine (2015), available at: <http://www.bank.gov.ua> (Accessed 1 May 2015).

3. The website Forbes.ua (2015), "Ukraine lost UAH 200 bln. because of bankruptcy of 44 banks", available at: <http://forbes.ua/ua/news/1390031-cherez-bankrutstvo-44-bankiv-ukrayina-vtratil-200-mlrd-griven> (Accessed 6 March 2015).

4. The website UNIAN.NET (2015), "Deposit Guarantee Fund will suspend payments payments to depositors from the 20th of May", available at: <http://economics.unian.ua/finance/1079416-fond-garantuvannya-z-20-travnnya-prizupinit-viplati-vkladnikam-imeksbanku.html> (Accessed 19 May 2015).

5. The website of TV News "24" (2014), "Expert analyzed the reasons for liquidation FORUM BANK", available at: http://24tv.ua/ukrayina/ekspert_proanalizuvav_prichini_likvidatsiyi_banku_forum/n480483

6. The website of Information Agency REGNUM (2013), "Brokbusinessbank eve default. Kurchenko withdraws assets", available at: <http://www.regnum.ru/news/1724053.html> (Accessed 24 October 2013).

7. The website FINANCE.UA (2014), "Brokbusinessbank failed to save from the bankruptcy", available at: <http://news.finance.ua/ru/news/-/327160/brokbiznesbank-ne-udalos-spasti-ot-bankrotstva> (Accessed 3 June 2014).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On measures to facilitate bank capitalization and restructuring", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/78-19> (Accessed 1 May 2015).

9. The website FINANCE.UA (2014), "Poroshenko signed the law on financial support of Deposit Guarantee Fund", available at: <http://news.finance.ua/ru/news/-/336735> (Accessed 21 October 2014).

10. Irishev, B. (2014), "Europe chooses Cyprus model of banks' rescue", Expert, [Online], vol. 4 (883), available at: <http://expert.ru/expert/2014/04/evropa-vyibiraet-kiprskuyu-model-spaseniya-bankov/> (Accessed 20 January 2014).

11. The official site of Deposit Guarantee Fund (2015), "Information materials — press-club of Deposit Guarantee Fund 11.02.15", available at: <http://www.fg.gov.ua/relises/Informatsiyeni-materiali-pres-klub-fondu-garantuvannya-vkladiv-fizichnih-osib-110215-1085.html> (Accessed 11 February 2015).

12. The official site of Deposit Guarantee Fund (2015), "Main performance indicators of Deposit Guarantee Fund at the beginning of April, 2015. Press Release", available at: <http://www.fg.gov.ua/relises/osnovni-pokazniki-diyalnosti-fondu-garantuvannya-vkladiv-fizichnih-osib-110215-1085.html> (Accessed 9 April 2015).

13. The website FINbalance.com.ua (2015), "The first tranche of the Cabinet of Ministers for Deposit Guarantee Fund is UAH 15 bln.", available at: <http://finbalance.com.ua/news/Pershiy-transh-kreditu-Kabminu-dlya-FHVFO-sklade-15-mlrd-hrn> (Accessed 9 April 2015).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine with regard to the responsibility born by the bank's related parties", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/218-19> (Accessed 1 May 2015).

15. National Bank of Ukraine (2015), "Resolution of the Board of National Bank of Ukraine "On amendments to certain legislative acts of National Bank of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0332500-15> (Accessed 1 June 2015).

Стаття надійшла до редакції 17.06.2015 р.